

УДК 347.786.01

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.5.06>**Олена Лубчук,***аспірант кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівського національного університету імені Івана Франка*

СУБ'ЄКТИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ТВІР

Стаття присвячена дослідженню правового статусу суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір. Розглянуто основні підходи до визначення суб'єктів авторських прав на аудіовізуальний твір. Встановлено, що специфіка процесу створення аудіовізуального твору (велика кількість учасників, різномірний характер внесків кожного з них) унеможливує розгляд відносин між його авторами в межах традиційного співавторства.

Ключові слова: суб'єкт прав інтелектуальної власності, аудіовізуальний твір, об'єкт авторського права, співавторство, колективний твір.

Постановка проблеми. Нині спостерігається стрімкий розвиток вітчизняної індустрії створення аудіовізуальної продукції, який супроводжується вдосконаленням наявних та появою нових видів аудіовізуальних творів. Водночас багатоетапний процес створення аудіовізуального твору, велика кількість осіб, залучених до цього процесу, та різномірний характер діяльності останніх зумовлюють складність вироблення єдиного алгоритму регулювання відносин в аудіовізуальній сфері. Адже, будучи результатом творчого процесу, в якому об'єднані спільні творчі зусилля режисера, сценариста, художника, оператора, композитора, а також виробничо-технічного персоналу й суб'єктів продюсерської діяльності, кожен із творів є унікальним. Отже, задля вдосконалення правового регулювання відносин в аудіовізуальній сфері важливо виробити науково обґрунтований підхід до визначення правового статусу суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти цивільно-правових відносин між авторами аудіовізуального твору розглянуто в працях учених у сфері цивільного права та права інтелектуальної власності В.І. Борисової, С.Ю. Бурлакова, О.О. Избаш, А.О. Котляра, О.П. Орлюк, Г.О. Ульянової, А.С. Штефан, О.С. Яворської. Водночас малодослідженим залишається питання правового статусу суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір. Отже, пропонується тема наукового дослідження, викладеного у зазначеній статті, є актуальною та потребує подальшого вивчення.

Мета статті (постановка завдання) полягає в тому, щоб на основі аналізу положень національного законодавства, міжнародних договорів та іноземного досвіду з'ясувати правовий статус суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір та виявити особливості правового регулювання відносин між ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для дослідження правового статусу суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір необхідно насамперед звернутися до положень Бернської конвенції. Згідно з підп. (а) п. 2 ст. 14bis Конвенції визначення осіб, що мають авторські права на кінематографічний твір, зберігається за законодавством країни, в якій потребується охорона [1].

Так, зокрема, в країнах романо-германської правової системи авторами аудіовізуального твору є особи, які здійснюють творчий внесок у створення зазначеного об'єкта авторського права. Такими визнаються режисер-постановник, автор сценарію, оператор-постановник. Натомість у країнах англо-американської правової системи автором аудіовізуального твору є особа, яка організувала процес створення фільму, тобто продюсер кінофільму. Саме він є первинним носієм авторського права. Усі ж інші особи, які беруть участь у створенні кінофільму, визнаються найманими працівниками, яким належать особисті немайнові права. Отже, відмінною рисою підходів, які застосовуються в країнах романо-германської та англо-американської правової системи, є те, що в першій групі країн первинними суб'єктами авторського права на аудіовізуальний твір є особи, завдяки творчим зусиллям яких було

створено твір, а в другій – особа, яка виконувала організаційні функції щодо створення кінофільму [2, с. 60].

У визначенні авторів аудіовізуального твору національне законодавство виходить із принципу, що застосовується в країнах романо-германської правової системи, визнаючи авторами аудіовізуального твору осіб, які здійснюють творчий внесок у створення зазначеного об'єкта авторського права. Так, у частині 1 статті 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що авторами аудіовізуального твору є: 1) режисер-постановник; 2) автор сценарію і (або) текстів, діалогів; 3) автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього; 4) художник-постановник; 5) оператор-постановник [3].

Водночас у науковій літературі дискусійним залишається питання визнання авторства на аудіовізуальний твір лише за однією особою – режисером зазначеного твору. Так, принцип визначення авторства на художній фільм, запропонований П.В. Фомічовим, полягає в тому, щоб особа, яка на всіх етапах створення фільму здійснювала керівництво його постановкою, вважалась автором фільму в цілому [4]. Перевагою такого підходу вбачається те, що визнання автором аудіовізуального твору єдиної особи, яка є основним учасником процесу його створення, дозволить вирішувати всі питання, пов'язані з переходом прав на аудіовізуальний твір, шляхом укладення єдиного договору з режисером-постановником [5]. Щоправда, варто погодитися з В.А. Дозорцевим у тому, що, хоча діяльність колективу учасників організується та спрямовується, особа, яка здійснює керівництво такою діяльністю, не може розглядатись як традиційний індивідуальний автор фільму в цілому. Адже творчість має індивідуальний характер, і їй відповідає індивідуальний характер авторства, яке закріплюється за конкретним визначеним індивідом [6, с. 145].

Особливий статус режисера, порівняно з іншими учасниками процесу створення аудіовізуального твору, обґрунтовують також тим, що його робота не вичерпується організацією процесу зйомок відповідно до певного режисерського задуму, але й допускає поєднання в особі режисера кількох творчих функцій. Так, в окремих випадках сценарій може виникати у міру створення, відбору та монтажу аудіовізуальних записів режисером-постановником. Можливі також і більш специфічні випадки, коли формальний сценарій, який міг би розглядатись як окремий результат творчої діяльності чи бути вираже-

ний у формі літературного твору, відсутній, однак фільм все ж створюється, наприклад, як послідовність окремих сцен, відредагований відеоряд чи інша послідовність рухомих зображень [7, с. 94]. Однак, вважаємо, зазначене характеризує насамперед специфічні випадки створення аудіовізуального твору, не відображаючи загальну практику відносно у цій сфері, а тому жодним чином не применшує творчого внеску сценариста в аудіовізуальному творі.

Очевидний і той факт, що відсутність оригінальної музики не створює умов для відмови у визнанні створеного об'єкта аудіовізуальним твором, як і відсутність звуку загалом. Адже аудіовізуальний твір розрахований перш за все на зорове сприйняття і може визнаватись таким незалежно від наявності чи відсутності звукового супроводу [8, с. 157]. Однак, як слушно вказує польський музикознавець Зоф'я Лісса, хоч візуальний пласт у фільмі завжди домінує і, відповідно, музика повністю підпорядковується оптичному рівню, вона створює з ним значно сильнішу єдність, ніж в інших синтетичних мистецтвах. Якщо образ передає конкретний окремий зміст, то музика передає його загальний підтекст і тим самим розширює сферу впливу образу [9, с. 20]. Крім того, на сучасному етапі розвитку світового кіно помітною стає тенденція до суттєвого збільшення ролі музики у кінотворі, аж до її самостійного значення чи навіть домінування над зоровим рівнем [10, с. 85].

Не менш важливу роль у процесі створення аудіовізуального твору відіграє оператор-постановник, якого Закон України «Про авторське право і суміжні права» також відносить до авторів аудіовізуального твору. Останній згідно зі своїми функціональними обов'язками відповідає за «образотворчу сторону» знімального процесу [2, с. 61]. Як зазначає М. Гур'єва, «на жаль, існує думка, що оператор-постановник не входить до творчого складу осіб, які працюють над фільмом. Його діяльність помилково вважається суто технічною» [11]. Водночас варто погодитись із Л.І. Брюховецькою, що мистецтво оператора – специфічне, оскільки поєднує дві нібито далекі одна від одної галузі діяльності – техніку й мистецтво, вимагає володіння технічними знаннями та творчим даром одночасно [12, с. 115].

Заслугує на увагу також позиція С. Бурлакова, який зазначає, що індивідуальний, авторський підхід до способу знімання кінотворів, своєрідне та зазвичай нестандартне бачення оператором-постановником образів майбутньої картини, застосування нових оригінальних прийомів зйомки філь-

мів робить роботу оператора-постановника творчою, і вона повинна визнаватися охороноздатною [13, с. 33].

Таким чином, саме спільна творча праця низки авторів у поєднанні з індивідуальним, авторським підходом кожного з них до втілення творчого задуму виступають ключовими умовами створення аудіовізуального твору.

У контексті регулювання питання авторства аудіовізуального твору заслуговує на увагу також досвід Франції. Правовий режим, який застосовується в ній щодо аудіовізуальних творів визначається як режим співавторства у спільному творі. Згідно з абз. 1 ст. L 113-7 Кодексу про інтелектуальну власність авторами аудіовізуального твору у Франції визнаються одна чи більше фізичних осіб, які створили оригінальний результат інтелектуальної праці. В абз. 2 цієї ж статті сказано, що у разі, якщо не доведено інше, презюмується, що співавторами аудіовізуального твору, який створений їхніми спільними зусиллями, є: 1) автор сценарію; 2) автор адаптації; 3) автор діалогів; 4) автор музичних творів зі словами чи без них, спеціально створених для твору; 5) режисер [14].

Водночас перелік осіб, щодо яких французьким законодавством передбачена презумпція співавторства, не є закритим – до нього можуть також бути включені фізичні особи, які, беручи участь у створенні аудіовізуального твору, залишили в ньому «слід» своєї особистості. Вони можуть претендувати на співавторство за умови надання доказів того, що індивідуальний внесок кожного з них є творчістю та стає складовою частиною аудіовізуального твору, для якого був спеціально призначений. Так, практика розгляду судами відповідної категорії справ у Франції свідчить, що до списку співавторів можуть бути включені: оператор (коли він виконує роботу за межами свого кола обов'язків, тобто бере участь у розробці сценарію чи постановки); режисер монтажу (якщо надав докази, що він самостійно здійснював монтажно-тонувальні роботи), тощо [15]. Крім того, якщо аудіовізуальний твір створено шляхом переробки сценарію чи твору, які існували раніше й охоронялись авторським правом, автори оригінальних творів прирівнюються за своїм статусом до авторів новоствореного твору [14].

Отже, очевидною перевагою підходу до встановлення авторства аудіовізуального твору у Франції вбачається те, що ключовим фактором у визнанні особи автором аудіовізуального твору є не стільки конкретна вказівка в законі, скільки фактично здійснений нею творчий внесок. Така концепція узгоджується

зі специфікою роботи осіб, які беруть участь у створенні аудіовізуального твору.

Одним із ключових питань, безпосередньо пов'язаних із суб'єктами прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір, є також питання можливості застосування до відносин між ними інституту співавторства. Щодо цього в науковій літературі сформувалося кілька підходів. Більшість вчених дійшли згоди щодо неможливості розгляду останніх у межах традиційної моделі співавторства. Водночас існує пропозиція застосовувати до відносин між авторами аудіовізуального твору норми про співавторство лише у певній частині. Так, на думку О. Штефан, в аудіовізуальному творі необхідно розрізнити два правових режими:

– співавторство автора сценарію, автора діалогів, режисера-постановника, художника-постановника, оператора-постановника. Хоч внески цих осіб абсолютно різні за характером творчої діяльності, їх результатом є створення одного цілісного твору, з однією формою вираження у вигляді зафіксованого рухомого зображення;

– включення до складу аудіовізуального твору інших творів, як тих, що існували раніше, так і тих, що були створені в процесі роботи над аудіовізуальним твором. До них належать насамперед музичні твори з текстом або без тексту, які створюються спеціально для аудіовізуального твору. Так, автор музичного твору, спеціально створеного для аудіовізуального твору, входить до кола авторів аудіовізуального твору, однак не є його співавтором. На відміну від прав інших авторів, за автором музичного твору, включеного до аудіовізуального твору, зберігається право на окреме публічне виконання незалежно від умов договору про створення аудіовізуального твору (ч. 2 ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Крім того, до складу аудіовізуального твору можуть також включатися й інші твори (хореографічні, усні твори тощо), авторське право на які зберігається за їхніми авторами, й останні можуть самостійно використовувати їх незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором з організацією, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером аудіовізуального твору не передбачено інше [16, с. 42].

Щоправда, суперечливим видається використання в якості критерію розмежування запропонованих правових режимів можливості використання творчого внеску незалежно від аудіовізуального твору в цілому. Адже відповідне право жодним чином не применшує значимості внеску автора у створення одного цілісного твору. Крім того,

необхідно зазначити, що в якості твору, який може бути включений до складу аудіовізуального, можна розглядати також сценарій. Останній, як і музичний чи хореографічний твір, може використовуватись окремо від аудіовізуального твору в цілому.

Наступний підхід полягає у запереченні існування співавторства в аудіовізуальній сфері. Така позиція ґрунтується на твердженні, що для виникнення співавторства необхідна спільна однорідна творча праця всіх співавторів під час створення однорідного твору мистецтва. Натомість, коли створюється аудіовізуальний твір, виникає не однорідний об'єкт, а різнопланові твори й інші результати творчої діяльності, що органічно входять до складу єдиного, але іншого об'єкта авторського права [17].

Так, заслуговує на увагу позиція С.Ю. Бурлакова, який, характеризуючи суб'єктний склад творців кінофільму як різновиду аудіовізуального твору, наголошує, що особливість зазначеного твору полягає у відсутності традиційного співавторства. У цьому випадку можна говорити лише про спільну діяльність для створення кінематографічного твору. Суб'єктами такої спільної діяльності є автор сценарію, автор оригінальної музики, художник-мультиплікатор, оператор, режисер та інші, але усі вони є творцями своїх самостійних творів, а не всього кінематографічного твору, і лише органічне поєднання всіх складників творчої та технічної праці створює новий твір одного роду [18, с. 24].

Натомість В.А. Дозорцев вважає, що у випадку із кінематографічним твором як одним із видів аудіовізуальних творів має місце «збірне» авторство. Останнє, на думку вченого, полягає у виділенні з числа авторів, твори яких було використано у фільмі, тих, чий внесок є найбільш суттєвим, а отже, у визнанні їх авторами твору в цілому [6, с. 148]. Щоправда, в такому випадку невирішеним залишається питання визначення критеріїв, яким повинен відповідати такий внесок, щоб вважатись суттєвим.

Для з'ясування можливості визнання авторів аудіовізуального твору такими, що пов'язані відносинами співавторства, проаналізуємо поняття співавторства та умови виникнення останнього. Нормою ч. 1 ст. 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір [3]. Отже, законодавець акцентує увагу на таких ознаках співавторства: 1) спільна праця декількох осіб; 2) творчий характер такої праці; 3) створення єдиного твору як результату спільної творчої праці.

У науковій літературі також сформовано ряд умов, дотримання яких необхідне для виникнення відносин співавторства. Так, О.О. Штефан виокремлює такі ознаки співавторства: 1) сумісна творча праця кількох осіб; 2) досягнення певної спільної мети, на що спрямована спільна творча праця кількох осіб, зокрема створення колективного твору; 3) приналежність авторського права особам, які беруть участь у створенні твору [19, с. 155]. Натомість О.С. Яворська виокремлює такі характерні риси співавторства, як: 1) спільна, добровільна, свідома домовленість про творчу співпрацю з укладенням відповідного договору чи без такого; 2) факт творчої співпраці, що спрямована на досягнення єдиного спільного результату у формі завершеного об'єкта; 3) наявність цілісного об'єкта творчої співпраці, що за своїми ознаками є об'єктом правової охорони; 4) виникнення авторських прав на створений об'єкт як на єдиний, цілісний твір у його співавторів із факту його створення [20, с. 110].

Спільним для обох класифікацій є насамперед виокремлення як ознаки співавторства факту спільної творчої праці кількох осіб. Аналізуючи поняття «спільна праця», варто зазначити, що остання може проявлятися по-різному: автори можуть об'єднати творчий процес і працювати разом; або ж автори можуть визначити план, структуру твору, визначити завдання для кожного учасника творчого колективу, відповідно до якого він повинен створити частину твору, що потім буде об'єднана з іншими складниками твору для подальшого опрацювання [19, с. 155]. Отже, для процесу спільної праці важливим є той факт, що всі особи, які беруть участь у створенні об'єкта авторського права, об'єднані єдиною метою – одержання єдиного цілісного результату. Водночас не має істотного значення те, чи таку діяльність вони здійснюють разом чи окремо відповідно до закріпленого за кожним із них завдання.

До того ж ключовим аспектом у випадку зі співавторством, на думку окремих вчених, є не стільки процес створення твору, як його результат. В основі такої позиції лежить твердження, згідно з яким концепція захисту авторського права базується на охороні не діяльності зі створення твору, а результату такої діяльності, вираженого в об'єктивній формі [21]. Так, зокрема, В.А. Дозорцев зазначає, що у створенні твору спільною творчою працею декількох авторів головним є не практичне здійснення спільної праці, а створення єдиного твору. На думку вченого, ці особи могли працювати над твором не тільки окремо, а й навіть без домовленості один з одним, зовсім незалежно. Важливо тільки,

щоб єдиний твір був результатом творчої праці кожного зі співавторів, хоч діяльність деяких із них і не була спрямована на створення твору у співавторстві [22, с. 50]. Такий підхід видається суперечливим, адже факт творчої співпраці є однією з характерних рис співавторства. Натомість не можна вважати спільною діяльністю осіб, які працювали над створенням твору без жодної домовленості один з одним.

До того ж очевидним є те, що відсутність будь-якої взаємодії між авторами та взаємоузгодження ними своєї діяльності щодо реалізації творчого задуму виключають можливість створення одного цілісного твору як такого. У цьому контексті заслуговує на увагу підхід французьких вчених щодо визначення поняття «спільний твір». На думку А. Франсона, спільними необхідно вважати ті твори, у створенні яких різні автори дійшли згоди щодо творчого внеску кожного для створення твору в цілому, а отже, саме загальне натхнення співавторів перетворило цей твір у спільний [23, с. 97, 98].

Не менш важливою умовою виникнення відносин співавторства є також творчий характер внеску кожної з осіб, що об'єднали свої зусилля для створення єдиного твору. У цьому контексті важливо відмежовувати творчу діяльність від надання консультацій чи певного роду матеріально-технічної допомоги, яка може значною мірою впливати на результат і строки завершення творчої діяльності, проте не є підставою визнання співавторства на створений твір. Таку допомогу, як зазначає А.О. Котляр, доцільно вважати співробітництвом [23, с. 99].

До ознак співавторства відносимо також наявність домовленості осіб про здійснення спільної творчої праці. Така домовленість повинна бути добровільною, свідомою, а також може супроводжуватись укладенням відповідного договору [11, с. 110]. У ч. 2 ст. 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права» зазначено, що відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними [19]. Крім того, згідно з ч. 3 ст. 436 Цивільного кодексу України відносини між співавторами можуть бути визначені договором. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно [24]. Таким чином, про форму договору, правові наслідки у разі його не укладення чи невиконання у законодавстві нічого не сказано [20, с. 109].

Тому співавтори, спираючись на принцип свободи договору, закріплений у ст. 6 Цивільного кодексу України, мають широкі можливості врегулювати свої відно-

сини з максимальною вигодою для кожного й усіх. Домовленість між співавторами щодо створення твору та подальшого здійснення ними своїх прав та обов'язків може укладатись у будь-якій формі, на розсуд сторін [20, с. 108, 109].

Крім того, відповідна угода може укладатись на будь-якому етапі створення твору. Так, договори між співавторами можуть укладатись на стадії підготовки до створення колективного твору, які можна назвати попередніми авторськими договорами, в яких сторони вирішують питання про порядок взаємодії між ними, про порядок і обсяг робіт, строки виконання, про загальний стиль твору тощо. Натомість в угоді між співавторами, укладеній на етапі створення твору може бути вирішений порядок їхньої взаємодії для вироблення певного алгоритму їхньої «зовнішньої» поведінки (під час здійснення правомочностей розпорядження майновими правами на твір або захисту порушених прав) [25, с. 91].

Таким чином, договір між співавторами є організаційним цивільно-правовим договором, основною метою якого є визначення порядку створення та використання колективного твору [26, с. 350]. Однак, хоч його і не можна вважати правовою підставою виникнення відносин співавторства, важливість укладення зазначеного договору є очевидною. Адже, як зазначає О.Г. Жарко, він надасть змогу уникнути низки суперечностей між авторами, забезпечивши організацію подальшого розвитку правовідносин співавторів під час розпорядження твором, створеним спільною творчою діяльністю [27, с. 123, 124].

З огляду на особливості твору як результату спільної творчої діяльності, зокрема здатність окремих частин твору, створених кожним зі співавторів, бути виокремленими з нього й використовуватися окремо, розрізняють відповідно подільне та неподільне співавторство [26, с. 346]. Подільне співавторство характеризується тим, що твір складається з частин, створених різними авторами, і кожна з них має самостійне значення та може використовуватися відокремлено від твору в цілому [28, с. 551]. Така модель співавторства на перший погляд відповідає правовій природі аудіовізуального твору як складного об'єкта авторського права, що поєднує в собі різні види мистецтва. Адже в аудіовізуальному творі можна умовно виокремити творчий внесок кожного зі співавторів: для сценариста – літературний сценарій, для композитора – музичний твір (з текстом чи без тексту), для режисера – «режисерський проект» [21].

Водночас більш детальний аналіз співвідношення творчих внесків авторів аудіовізуального твору дає підстави для висновку про неможливість застосування у цьому випадку конструкції подільного співавторства. Так, не кожен зі складників аудіовізуального твору може мати самостійне значення, що характерно для інституту подільного співавторства. Оскільки, на відміну від сценарію та музичного твору, які можуть використовуватись окремо, здійснення режисерської творчої діяльності без сценарію, музики та інших результатів творчості, які входять до складу аудіовізуального твору, видається неможливим [21].

Що ж стосується неподільного співавторства, то під ним прийнято розуміти створення творів, які становлять одне нерозривне ціле. Ознакою цього виду співавторства є неможливість виділення внеску кожного з авторів, і, як наслідок, усі автори наділені авторськими правомочностями як на весь твір загалом, так і на кожну його частину зокрема [23, с. 96]. Застосування цієї моделі співавторства до аудіовізуального твору видається не менш дискусійним з огляду на те, що внески окремих авторів (автора музичного твору, сценариста) можуть використовуватись окремо від аудіовізуального твору в цілому.

Висновки

Таким чином, національне законодавство виходить із принципу визнання суб'єктами авторських прав на аудіовізуальний твір осіб, які здійснюють творчий внесок у створення відповідного об'єкта авторського права. Доцільність застосування відповідної концепції зумовлена тим, що саме спільна творча праця низки авторів аудіовізуального твору у поєднанні з індивідуальним, авторським підходом кожного з них до втілення творчого задуму виступають ключовими умовами його створення. Підсумовуючи характеристику ключових ознак співавторства, варто зазначити, що, попри творчий характер праці кожного з авторів аудіовізуального твору та можливість договірною врегулювання внутрішніх відносин із використанням зазначеного твору, специфіка процесу створення останнього (велика кількість учасників; різнорідний характер внеску кожного з них) унеможливає розгляд відносин між авторами аудіовізуального твору в межах традиційного співавторства.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051

2. Смирнов А.И. Субъекты права на аудиовизуальное произведение. *Научный сборник ДНУ : Актуальные проблемы вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С. 59–62.

3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 43. Ст. 214.

4. Фомичев П.В. Основные авторские и смежные с ними правоотношения, возникающие при создании и использовании художественного фильма как частного случая аудиовизуального произведения : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Москва: 2006. 24 с. URL: <http://lawtheses.com/osnovnye-avtorskie-i-smezhnyes-nimi-pravootnosheniya-voznikayushchie-pri-sozdanii-i-ispolzovanii-hudozhestvennogo-filma-k>

5. Пилипенко С.В. Проблемы определения субъектного состава правоотношений в аудиовизуальных произведениях. URL: <http://conf.omua.ru/content/problems-opredeleniya-subjektного-sostava-pravootnosheniy-v-audiovizualnyh-proizvedeniyah>

6. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации : сб. статей / Исслед. центр частного права. Москва: Статут, 2003. 416 с.

7. Ромашин Эдгар Сергеевич. Особенности правовой охраны аудиовизуального произведения как сложного комплексного объекта интеллектуальной собственности : дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Москва, 2016. 196 с.

8. Право интеллектуальной собственности / под редакцией И.А. Близнеца. Москва : Проспект, 2010. 960 с.

9. Лисса Э. Эстетика киномузыки. Москва : Музыка, 1970. 445 с.

10. Янковська Н.О. Творчість Володимира Гронського в контексті традицій української кіно музики : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Львів, 2017. 270 с.

11. Гурьева М. Особенности использования и охраны авторским правом «видеозаписи» и «кадра». URL: <http://www.film.ru/articles/osobennostiispolzovaniya-i-ohrany-avtorskimpravomvideozapisi-i-kada>.

12. Брюховецька Л. Кінооператор і кінорежисер – опоненти чи співники? (Внесок Юрія Ілленка у розвиток мистецтва кіно). *Наукові записки: теорія та історія культури*. Засн.: Національний університет «Києво-Могилянська Академія». 2006. № 49. С. 115–118.

13. Бурлаков С. Кадр кінематографічного твору як самостійний об'єкт авторського права: поняття та особливості використання. *Підприємництво, господарство і право. Цивільне право*. 2006. № 6. С. 32–34.

14. Code de la propriété intellectuelle, 01.07.1992 (version consolidée au 25 avril 2016). Офіційний портал французького права. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/>.

15. Бойцов И.А. Режим аудиовизуальных произведений в праве Франции. URL: <http://отрасли-права.рф/article/20059>

16. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту : монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.

17. Кохановская Е.В. К вопросу об общих положениях о праве интеллектуальной собственности в Гражданском кодексе Украины. *Ежегодник украинского права*. Харків, 2012. № 4. С. 354–370.

18. Бурлаков С.Ю. Поняття кінематографічного твору як об'єкта авторського права. *Наукові записки Харківського економіко-правового університету*. 2005. № 1 (2). С. 18–29.

19. Право інтелектуальної власності: Акад. курс : підручник / О.П. Орлюк та ін.; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ : Ін Юре, 2007. 696 с.

20. Інтелектуальне право України / за ред. О.С. Яворської. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 608 с.

21. Ковалёва Я. Вопросы соавторства в отношении аудиовизуального произведения. *Интеллектуальная собственность. Авторские и смежные права*. 2016. № 3. С. 11–16. URL: <http://lexandbusiness.ru/view-article.php?id=7302>

22. Дозорцев В.А. Авторские дела в суде. Научно-практический комментарий. Москва, 1985. 175 с.

23. Котляр А.О. Співавтори як первісні суб'єкти авторського права: окремі проблеми правової регламентації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 11. С. 93–99.

24. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 345-IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.

25. Чурпіта Г.В. Авторське право на твори образотворчого мистецтва : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2003. 212 с.

26. Ізбаш О.О. Правове регулювання співавторства. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 52. С. 343-352.

27. Жарко О.Г. Проблемні аспекти визначення відносин співавторства в цивільному законодавстві України. *«Национальный юридический журнал : теория и практика» О.О.О. Научно-практическое правовое издание «National law journal : Theory and practice» L.L.C. Scientific and practical Publication in law*. 2018. № 5 (33). С. 122–125.

28. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. Т. 1. 656 с.

Статья посвящена исследованию правового статуса субъектов интеллектуальной собственности на аудиовизуальное произведение. Рассмотрены основные подходы к определению субъектов авторских прав на аудиовизуальное произведение. Установлено, что специфика процесса создания аудиовизуального произведения (большое количество участников; разнородный характер вклада каждого из них) делает невозможным рассмотрение отношений между его авторами в рамках традиционного соавторства.

Ключевые слова: субъект права интеллектуальной собственности, аудиовизуальное произведение, объект авторского права, соавторство, коллективное произведение.

The article is devoted to the investigation of the legal status of subjects of intellectual property rights to an audiovisual work. The main approaches to the definition of copyright owners of the audiovisual work are considered. It is established that the specificity of the process of creating an audiovisual work (a large number of participants, the heterogeneous nature of their) makes it impossible to consider relations between its authors within the limits of traditional co-authorship.

Key words: subject of intellectual property right, audiovisual work, copyright object, co-authorship, collective work.